

Wyjaśnienia Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 9 czerwca 2016 r. dotyczące problematyki "stałego zamieszkania"

Warszawa, dnia 9 czerwca 2016 r.

PAŃSTWOWA

KOMISJA WYBORCZA

ZPOW-420-4/16

Państwowa Komisja Wyborcza, w związku ze zgłaszanymi wątpliwościami, przypomina, że zgodnie z art. 5 pkt 9 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112, z późn. zm.), przez stałe zamieszkanie należy rozumieć zamieszkanie w określonej miejscowości pod oznaczonym adresem z zamiarem stałego pobytu.

Państwowa Komisja Wyborcza podtrzymuje wyrażone wielokrotnie stanowisko, że **ocena w tym zakresie jest zatem oceną faktu zamieszkania i okoliczności sprawy świadczących, że w miejscu pobytu koncentrują się ważne interesy życiowe, majątkowe i inne danej osoby.**

Nie sposób w tym miejscu pominąć, że art. 5 pkt 9 Kodeksu wyborczego definiujący pojęcie stałego zamieszkania w pewnej mierze odpowiada posiadającemu bardzo szerokie orzecznictwo art. 25 Kodeksu cywilnego. Może zatem być ono pomocniczo brane pod uwagę przy ocenie spełnienia warunku stałego zamieszkania.

Przywołać tu można m. in.:

- wielokrotnie cytowane w orzecznictwie i w doktrynie postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 1978 r. sygn. akt IV CR 242/78, w którym Sąd Najwyższy wskazał, iż „Zamieszkanie jest prawną kwalifikacją określonego stosunku danej osoby do miejsca. Na prawną konstrukcję zamieszkania składają się dwa elementy: przebywanie w określonej miejscowości oraz zamiar stałego pobytu. O stałości pobytu na określonym terytorium decyduje przede wszystkim takie przebywanie, które ma na celu założenie tam ośrodka swoich osobistych i majątkowych interesów, chodzi zatem o aktualne centrum życiowej działalności człowieka. Przez pojęcie „zamiar” należy rozumieć w tym kontekście nie wolę wewnętrzną, ale wolę dającą się określić na podstawie obiektywnych, możliwych do stwierdzenia okoliczności. Przy ustalaniu zamiaru nie można poprzestawać tylko na oświadczeniach zainteresowanej osoby.”;
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 13 sierpnia 2013 r. sygn. akt III AUa 1529/11, w którym „Sąd Apelacyjny wskazał, że w myśl art. 25 k.c. miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu. Do uznania określonego miejsca za miejsce zamieszkania konieczne jest więc łączne spełnienie przesłanek: przebywania w sensie fizycznym w określonej miejscowości (corpus) oraz woli (zamiaru) stałego pobytu w tym miejscu (animus). W rozpoznawanej sprawie wnioskodawczynie wprawdzie fizycznie przebywała na terytorium Wielkiej Brytanii (corpus), jednakże miała wolę powrotu do kraju, z którym wiązała przyszłość (animus). Z tych względów Sąd Apelacyjny uznał, że pomimo, że wnioskodawczynie podjęła studia za granicą, to miała miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Spędzała bowiem w Polsce święta, wakacje, spotykała się z rodziną, miała majątek, lokowała oszczędności i z Polską wiązała przyszłość życiową. Natomiast pobyt wnioskodawczynie

na terytorium Rzeczypospolitej miał charakter przerywany, co było spowodowane jej wyjazdami na studia.”;

- wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 9 kwietnia 2013 r. sygn. akt II OSK 479/13, w którym NSA wskazał, że „Stosownie do treści art. 25 ustawy 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 ze zm. – dalej k.c.) miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu. O miejscu zamieszkania decydują występujące łącznie dwie przesłanki faktyczne: przebywanie w znaczeniu fizycznym w określonej miejscowości i zamiar stałego pobytu. Jeśli jedna z tych przesłanek nie jest spełniona, powoduje to utratę miejsca zamieszkania. Na stałość pobytu w danej miejscowości wskazuje skupienie w niej życiowej aktywności, związanej z pracą czy rodziną. W praktyce powstają trudności zwłaszcza z ustaleniem zamiaru stałego pobytu, bowiem jest to element w dużej mierze subiektywny. (...) Ustalenie faktu stałego zamieszkania dla potrzeb ustalenia czynnego i biernego prawa wyborczego w wyborach municypalnych, powinno mieć z jednej strony na względzie ułatwienie obywatelom – członkom lokalnej wspólnoty samorządowej, dostępu do udziału w wyborach, z drugiej zaś strony nie może być jednak przyzwoleniem na nadużywanie tego prawa. Z tego powodu dla oceny miejsca stałego pobytu nie należy kierować się wyłącznie oświadczeniami osoby zainteresowanej. Konieczne jest też uwzględnienie okoliczności zewnętrznych mogących świadczyć o tym, że dana osoba rzeczywiście zamierza stale przebywać w tej miejscowości. (...) Rozpatrując kwestię stałego miejsca zamieszkania (...) Sąd pierwszej instancji nie zbadał, zgodnie z art. 25 k.c., czy zachodzą w tym przypadku jednocześnie dwie przesłanki faktyczne, świadczące o danym miejscu zamieszkania, tj.: przebywanie w znaczeniu fizycznym w określonej miejscowości (corpus) i zamiar stałego pobytu (animus) w niej, albowiem tylko ich łączne występowanie decyduje o miejscu zamieszkania w danej miejscowości. Nie stanowi bowiem o stałym miejscu zamieszkania, w rozumieniu powołanego przepisu, fakt, że występuje jedna z wymienionych przesłanek, polegająca na samym tylko zamieszkananiu w sensie fizycznym, jednak bez zamiaru stałego pobytu, bądź sam zamiar przebywania, bez faktycznego zamieszkiwania i przebywania. Zdaniem Naczelnego Sądu Administracyjnego można uznać osobę za zamieszkałą w rozumieniu art. 25 k.c. w miejscu nie będącym miejscem jej stałego zameldowania tylko wtedy, gdy wyjaśni przyczyny rozbieżności pomiędzy stałym zameldowaniem a faktycznym stałym pobytom i wykaże, że w tym nowym miejscu pobytu skupia się na stałe jej aktywność życiowa. Rozstrzygając o fizycznym przebywaniu (...) należy wziąć pod uwagę stanowisko judykatury, które wyraźnie podkreśla się, że faktyczne przebywanie w danej miejscowości nie może być rozumiane jedynie jako pobyt wymuszony koniecznością wykonywania w niej swych obowiązków pracowniczych czy zarobkowych, ale musi mieć ono jednocześnie cechy założenia tam ośrodka swoich osobistych i majątkowych interesów. Przebywanie w miejscowości bowiem musi wiązać się ze skupieniem w niej życiowej aktywności, związanej nie tylko z pracą, ale również z rodziną (postanowienie NSA w Warszawie z dnia 30 marca 2006 r., sygn. akt I OW 265/05, Lex nr 198360, wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 15 stycznia 2009 r., sygn. akt II FSK 896/08, Lex 478565). (...) Rozpatrując drugą przesłankę decydującą o stałym miejscu zamieszkania, tj.: zamiaru przebywania należy mieć na uwadze, że składnik mentalny animus nie może być oceniany tylko i wyłącznie na podstawie wewnętrznego przekonania, pozytywnego stosunku emocjonalnego do danej miejscowości, czy wreszcie deklaracji słownej lub zapewnień. Aby był on wiarygodny musi jeszcze wyrażać się w postaci konkretnych sprawdzalnych

zachowań - które będą jego potwierdzeniem. Nie wystarczy więc w tej mierze jedynie złożenie oświadczenia, czy zapewnień przez zainteresowaną osobę o danym zamiarze. Muszą temu oświadczeniu jeszcze towarzyszyć codzienne czynności faktyczne i prawne, które będą jego wyrazem. Animus musi być więc wystarczająco uzewnętrzniony w postaci określonych zachowań, w szczególności czynności prawnych (administracyjnych, pracowniczych, cywilnoprawnych, rodzinno-prawnych).”.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej: *Wojciech Hermeliński*